

บทที่ 13
ตอนที่ 1
คำพิพากษาและคำสั่งของศาลอุทธรณ์

การอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์

เมื่อศาลอุทธรณ์พิจารณาพยานหลักฐานต่าง ๆ จนเสร็จสำนวนแล้ว ก็จะทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง แล้วอ่านให้คู่ความฟังต่อไป ในการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ก็ดำเนินการทำนองเดียวกับการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น โดยศาลจะกำหนดวันนัดอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งส่งให้แก่คู่ความทุกฝ่ายทราบ ส่วนคู่ความจะมาฟังเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นไปฟังแทนก็ได้

แต่ก็มีส่วนแตกต่างกับศาลชั้นต้นอยู่บ้าง นั่นก็คือ ศาลอุทธรณ์จะอ่านคำพิพากษานั้นเสียเองที่ศาลอุทธรณ์ หรือจะส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่านแทนก็ได้ ดังที่มาตรา 244 บัญญัติว่า “ศาลอุทธรณ์จะอ่านคำพิพากษานั้นเองหรือจะส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่านก็ได้ ในกรณีเหล่านี้ให้ศาลที่อ่านคำพิพากษามีคำสั่งกำหนดวันอ่านส่งให้แก่คู่ความอุทธรณ์ทุกฝ่าย”

ทางปฏิบัติ

ในทางปฏิบัติ โดยปกติศาลอุทธรณ์ไม่ได้อ่านคำพิพากษาเอง แต่ส่งไปให้ศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นเจ้าของสำนวนเป็นผู้อ่าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ความสะดวกแก่คู่ความซึ่งอาจมีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลกรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นการสะดวกในการส่งหมายนัดให้แก่คู่ความด้วย เว้นแต่บางกรณีการอ่านคำพิพากษาที่ศาลอุทธรณ์จะเป็นการสะดวก เช่น คู่ความมาขอทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันโดยตรงที่ศาลอุทธรณ์ เมื่อทำสัญญาประนีประนอมให้แล้ว ศาลอุทธรณ์ก็จะพิพากษาไปตามยอมซึ่งคู่ความมารอฟังอยู่แล้ว ศาลอุทธรณ์ก็จะอ่านคำพิพากษตามยอมไปเลยทีเดียว

แต่ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์ส่งคำพิพากษาไปให้ศาลชั้นต้นเจ้าของสำนวนเป็นผู้อ่าน เมื่อศาลชั้นต้นจะอ่านวันใด ก็จะมีหมายนัดไปให้คู่ความทราบ ผู้รับหมายนัดนั้นอาจจะเป็นตัวความ

หรือทนายความของกลุ่มความในคดีนั้น ก็ไปฟังคำพิพากษตามวันนัดดังกล่าว เมื่อศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษตามวันนัดดังกล่าว เมื่อศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ให้คู่ความฟังแล้ว ก็จะบันทึกการอ่านให้คู่ความลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ปัญหา

มีปัญหาน่าคิดบางประการเกี่ยวกับการที่ศาลอุทธรณ์ส่งคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ไปให้ศาลชั้นต้นเจ้าของสำนวนเป็นผู้อ่านนั้น ในทางปฏิบัติ เมื่อผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์พิจารณาและทำคำพิพากษาเสร็จแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จัดการพิมพ์วัน, เดือน, ปี ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงไปตามวันที่ผู้พิพากษาลงนาม แล้วจึงนัดอ่านหรือส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่าน ซึ่งกว่าสำนวนจะไปถึงศาลชั้นต้นในต่างจังหวัดก็คงต้องใช้เวลาหลายวัน และกว่าศาลชั้นต้นจะออกหมายนัดให้คู่ความทราบและไปฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ก็เสียเวลาหลายวัน เพราะฉะนั้น วันที่ลงในคำพิพากษากับวันที่อ่านให้คู่ความฟังจริง ๆ ย่อมไม่ตรงกัน ดังนั้นปัญหาว่าจะถือว่าศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาคดีนั้นในวันใดแน่ จะถือเอาวันที่ลงในคำพิพากษาหรือวันที่มีการอ่านคำพิพากษาจริง ๆ เป็นหลัก (ทั้งนี้เพราะเกี่ยวเนื่องไปถึงระยะเวลาในการจะใช้สิทธิฎีกาคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ตามมาตรา 247 ซึ่งให้สิทธิคู่ความที่ไม่พอใจคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ฎีกาต่อศาลฎีกาได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นต้นไป)

หลักในการพิจารณา ในกรณีนี้ให้ถือเอาวันที่ศาลชั้นต้นได้ทำการอ่านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์นั้นเป็นเกณฑ์ว่าศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาในวันนั้น

เปรียบเทียบการอ่านคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

ถ้าเปรียบเทียบการอ่านคำพิพากษาของศาลชั้นต้น คำพิพากษาของศาลชั้นต้นนั้น เมื่อศาลชั้นต้นทำคำพิพากษาหรือคำสั่งวันใด ก็ลงวันที่ในวันนั้นและอ่านในวันนั้น เมื่ออ่านให้คู่ความฟังแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะจัดการลงสารบบและลงวันอ่านคำพิพากษตามวันที่ได้อ่าน

มีปัญหาคือต่อไปว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับการอ่านคำพิพากษานี้ จะนำไปใช้คลุมถึงการอ่านคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้หรือไม่ ?

ในเรื่องนี้ ถ้าพิจารณาด้วยมาตรา 244 กล่าวถึงเฉพาะคำพิพากษามีได้กล่าวถึงคำสั่งของศาลอุทธรณ์ด้วย แต่ในทางปฏิบัติเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งแล้วโดยปกติก็ส่งไปให้ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นเจ้าของสำนวนอ่านเช่นเดียวกัน จึงเป็นที่เข้าใจกันว่าบทบัญญัติมาตรา 244 นำไปใช้กับคำสั่งของศาลอุทธรณ์ด้วย ไม่เฉพาะแต่คำพิพากษาอย่างเดียว

ผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์

มีปัญหาว่า เมื่อมีการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แล้วจะเป็นประการใด คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะมีผลถึงผู้ใดบ้าง ?

ผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติที่ว่าไว้ในหมวด 2 ลักษณะ 6 ของภาค 1 ซึ่งเป็นบททั่วไป โดยเหตุที่คู่ความในชั้นอุทธรณ์อาจมีจำนวนลดลงกว่าในศาลชั้นต้น เนื่องจากคู่ความบางคนพอใจในคำพิพากษาของศาลชั้นต้น จึงไม่อุทธรณ์ขึ้นมา เพราะฉะนั้น ตามปัญหาว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์จะมีผลถึงผู้ใดบ้างนั้น มีดังนี้

มาตรา 245

หลัก คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นให้มีผลเฉพาะระหว่างคู่ความชั้นอุทธรณ์เท่านั้น

ข้อยกเว้น

(1) ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งที่อุทธรณ์นั้นเกี่ยวกับการชำระหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกได้ และคู่ความแต่ฝ่ายเป็นผู้อุทธรณ์ ซึ่งทำให้คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นมีผลเป็นที่สุดระหว่างคู่ความอื่น ๆ ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าควรกลับคำพิพากษาหรือคำสั่งที่อุทธรณ์ ให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจชี้ขาดว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ให้มีผลระหว่างคู่ความทุกฝ่ายในคดีในศาลชั้นต้นด้วย

(2) ถ้าได้มีการอนุญาตให้ผู้ร้องสอดเข้ามาในคดีแทนคู่ความฝ่ายใด คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ย่อมมีผลบังคับแก่คู่ความฝ่ายนั้นด้วย

ข้อยกเว้น (1)

ที่ว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งชั้นอุทธรณ์ให้มีผลเฉพาะระหว่างคู่ความชั้นอุทธรณ์ หมายความว่าอย่างไร ?

หมายความว่า ผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์จะผูกพันเฉพาะคู่ความชั้นอุทธรณ์เท่านั้น ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากในชั้นศาลชั้นต้น คู่ความอาจมีเพียงโจทก์ จำเลย เพียงสองฝ่าย หรือมากกว่าสองฝ่าย เช่น ในกรณีร้องสอดตามมาตรา 57 และแต่ละฝ่ายอาจมีคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ เช่น ฝ่ายโจทก์ก็มีเพียงคนเดียว แต่ฝ่ายจำเลยมีหลายคนหรือโจทก์หลายคน

ฟ้องจำเลยคนเดียวก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว คู่ความคนใดไม่อุทธรณ์- คำชี้ขาดของศาลชั้นต้น คำชี้ขาดของศาลชั้นต้นย่อมมีผลเป็นที่สุดสำหรับคู่ความนั้น ถ้ามีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ก็มีผลเฉพาะคู่ความที่อุทธรณ์นั้น ตัวอย่างเช่น

แดงฟ้องเขียวและเหลืองว่าร่วมกันทำละเมิด เรียกค่าเสียหาย ศาลชั้นต้นฟังว่าเขียวคนเดียวทำละเมิด ให้เขียวใช้ค่าเสียหาย ให้ยกฟ้องเหลือง แดงพอใจไม่อุทธรณ์ เขียวอุทธรณ์ขอให้ยกฟ้อง ดังนี้ คดีสำหรับเหลืองเป็นอันยุติไป คงมีคู่ความชั้นอุทธรณ์ระหว่างเขียวกับแดง เท่านั้น คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์คงมีผลระหว่างเขียวกับแดง

หนีอันไม่อาจแบ่งแยกได้

คำว่า “หนีอันไม่อาจแบ่งแยกได้” ตามข้อยกเว้น (1) มีความหมายว่าอย่างไร ?

คำว่า หนีอันไม่อาจแบ่งแยกได้ ตามข้อยกเว้นนี้ มีความหมายทำนองเดียวกับคำว่า “หนีซึ่งแบ่งแยกออกจากกันไม่ได้” ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 59 และ 146 วรรคแรก ถ้าพิจารณาจาก ป.พ.พ. มาตรา 290 ถึง 302 และมาตรา 682 วรรค 2 ได้ใช้ถ้อยคำว่า “หนีร่วม” และในหมวดว่าด้วยหนีร่วมนี้ ก็ใช้ถ้อยคำว่า “หนีอันจะแบ่งกันชำระมิได้” (ดูมาตรา 301) มีความหมายทำนองเดียวกัน แต่ใน ป.วิ.แพ่ง กลับใช้ถ้อยคำเรียกหนีชนิดนี้ว่า “หนีอันไม่อาจแบ่งแยกได้” (มาตรา 245 (1)), “หนีแบ่งแยกจากกันไม่ได้” (มาตรา 59) “หนีอันแบ่งแยกจากกันไม่ได้” (มาตรา 146 วรรคแรก) ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

สรุป

โดยสรุปแล้ว “การชำระหนีอันไม่อาจแบ่งแยกได้” ตามข้อยกเว้น (1) นี้ (หรือ มาตรา 245 (1)) มีความหมายเช่นเดียวกับ “มูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนีอันแบ่งแยกจากกันมิได้” ตามมาตรา 59 ซึ่งหมายถึงกรณีความเกี่ยวพันตามกฎหมายระหว่างคู่ความในคดีนั้น จะแบ่งแยกกันรับผิดชอบเป็นส่วน ๆ ไม่ได้ เช่น กรณีลูกหนี้อันร่วม, ผู้ค้ำประกันร่วม ฯลฯ เป็นต้น

เมื่อกรณีต้องด้วยข้อยกเว้นตาม (1) แล้ว คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์มิใช่ว่าจะมีผลเฉพาะคู่ความในชั้นอุทธรณ์เท่านั้น แต่จะมีผลถึงคู่ความร่วมที่คดียุติไปในศาลชั้นต้นแล้วด้วย ตัวอย่าง เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 591/2508

โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยคืนนาพิพาท ได้ความว่าโจทก์และจำเลยที่ 2 เป็นเจ้าของรวมนาพิพาท โจทก์ได้ให้จำเลยที่ 2 แสดงตนเป็นเจ้าของนาแต่ผู้เดียว โดยยินยอมให้จำเลยที่ 2 ขายฝากนาให้จำเลยที่ 1 การขายฝากจึงผูกพันโจทก์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1361 วรรคสอง เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ยกฟ้อง แม้จำเลยที่ 2 จะขาดนัดและมีได้อุทธรณ์ รูปคดีเป็นเรื่องเกี่ยวกับการชำระหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกได้ ศาลอุทธรณ์ย่อมยกฟ้องตลอดไปถึงจำเลยที่ 2 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 477/2514 (ประชุมใหญ่)

โจทก์ฟ้องนายจ้างและลูกจ้างให้รับผิดชอบร่วมกันในผลแห่งการละเมิดของลูกจ้าง แม้ลูกจ้างจะไม่ได้อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจวินิจฉัยตลอดถึงลูกจ้างด้วย ในเมื่อเป็นเรื่องการชำระหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกกันได้

(ดู ฎ.1169/2514, 1133/2516 (ประชุมใหญ่), 1598- 1599/2519, 887/2520, 1449/2520, 1467/2520, 1640/2520, 235/2522, 1411- 1412/2524, 308- 309/2525, 819/2525, 1980/2525, 1437/2526)

ข้อสังเกต

1) มีข้อสังเกตเกี่ยวกับกรณีที่จะเข้าข้อยกเว้นที่ทำให้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์มีผลถึงคู่ความร่วมมือที่คดียุติไปในศาลชั้นต้นแล้วด้วยนั้น มาตรา 245 (1) นี้ กฎหมายยกเว้นให้เป็นการอำนาจของศาลอุทธรณ์ ดังนั้นศาลอุทธรณ์จะใช้หรือไม่ใช้อำนาจเช่นนี้ก็ไม่ได้ แต่โดยหลักแห่งความยุติธรรมแล้ว ศาลอุทธรณ์จะใช้อำนาจตามข้อยกเว้น (1) นี้ เฉพาะเพียงกรณีที่เป็นการคู่ความร่วมมือที่มีได้อุทธรณ์เท่านั้น (ดังตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกาข้างต้น) ศาลอุทธรณ์ย่อมจะไม่ใช่อำนาจดังกล่าวนี้ให้เป็นผลร้ายหรือผลเสียแก่คู่ความร่วมมือที่มีได้อุทธรณ์ เช่น โจทก์ฟ้องลูกหนี้และผู้ค้ำประกันเป็นจำเลยร่วมกัน ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องทั้งหมด เพราะหนี้ขาดอายุความ โจทก์อุทธรณ์ให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอ้างว่าหนี้ยังไม่ขาดอายุความ แต่มีได้อุทธรณ์ให้ลูกหนี้ชั้นต้นรับผิดชอบด้วย ดังนี้ ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษากลับว่าหนี้ยังไม่ขาดอายุความ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ย่อมมีผลผูกพันเฉพาะโจทก์กับผู้ค้ำประกันเท่านั้น ไม่ผูกพันไปถึงลูกหนี้ชั้นต้น เพราะคดีส่วนของลูกหนี้ชั้นต้นได้ยุติตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นไปแล้ว ทั้งลูกหนี้ชั้นต้นก็มีได้เป็นคู่ความร่วมมือในชั้นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์จะไม่ใช่คำพิพากษาที่ว่าหนี้ไม่ขาดอายุความนั้น

ไปผูกพันลูกหนี้ชั้นต้นที่คดียุติไปแล้ว ถึงแม้ว่าเรื่องค้ำประกันจะเป็นการชำระหนี้ไม่อาจแบ่งแยกได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1197/2504) ก็ตาม ทั้งนี้เพราะจะทำให้เกิดผลเสียหายแก่ลูกหนี้ชั้นต้นดังกล่าว

2) ตัวอย่างตามมาตรา 245 (1) นี้ ใช้คำว่า “ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นควรกลับคำพิพากษาหรือคำสั่งอุทธรณ์” คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์จึงจะมีผลผูกพันคู่ความทุกฝ่าย คือรวมทั้งผู้ที่มีได้อุทธรณ์ด้วย ทำให้เกิดปัญหาน่าคิดว่า ถ้าหากศาลอุทธรณ์เห็นว่าควรแก้คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น คำพิพากษาแก้เช่นนั้นจะให้ผลไปถึงจำเลยอื่นที่ไม่ได้อุทธรณ์ด้วย โดยอาศัยหลักในมาตรา 245 (1) นี้ จะได้หรือไม่ ?

ตามปัญหานี้ ถ้าพิจารณาในด้านอำนาจการพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ตามมาตรา 242 ซึ่งได้ศึกษากันมาแล้วว่า ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษา ยืน, ยก, กลับ, แก้ ฯลฯ โดยแท้จริงแล้ว การแก้คำพิพากษาก็คือการพิพากษาขึ้นบางส่วนและกลับบางส่วน ดังนั้นแนววินิจฉัยของศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ศาลฎีกาได้นำหลักมาตรา 245 (1) มาใช้กับกรณีการแก้ดังกล่าวด้วย ดังตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1197/2504

โจทก์ฟ้องลูกหนี้กับผู้ค้ำประกันให้รับผิดชอบตามสัญญา ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน 40,700 บาท ผู้ค้ำประกันผู้เดียวฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบใช้เงินแก่โจทก์เพียง 17,000 บาท และลูกหนี้ย่อมได้รับผลเป็นคุณด้วย เพราะเป็นหนี้ร่วมอันแบ่งแยกมิได้ พิพากษาแก้ให้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันใช้เงินแก่โจทก์เพียง 17,000 บาท

(ข้อสังเกต แนววินิจฉัยคดีนี้แสดงว่า แม้จะเป็นเพียงการแก้คำพิพากษาหรือคำสั่งที่อุทธรณ์ฎีกา ก็นำหลักมาตรา 245 (1) ไปใช้ได้)

คำพิพากษาฎีกาที่ 554/2513

ศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยทั้งสามเปิดบัญชีเดินสะพัดและเป็นลูกหนี้โจทก์ พิพากษาให้จำเลยทั้งสามร่วมกันใช้เงินต้นและดอกเบี้ย จำเลยที่ 3 อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้ยกฟ้องเฉพาะจำเลยที่ 3 โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่าศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยร่วมกันใช้ดอกเบี้ยทบต้นแก่โจทก์ไม่ถูกต้อง เพราะคิดให้เกินไป ศาลฎีกาย่อมพิพากษาแก้โดยให้มีผลถึงจำเลยที่ 1 และที่ 2 ด้วยได้ ตามมาตรา 245 (1) และ 247.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1169/2514

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่าย รับผิดชอบเงินตามเช็คพร้อมดอกเบี้ย ยกฟ้อง เฉพาะจำเลยที่ 2 ผู้สัถ์หลัง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบ

จำเลยที่ 2 เพียงผู้เดียวฎีกา เมื่อศาลฎีกาเห็นว่าศาลล่างคำนวณดอกเบี้ยเกินไป ศาลฎีกา ย่อมมีอำนาจพิพากษาแก้เรื่องดอกเบี้ยให้มีผลถึงจำเลยที่ 1 ซึ่งมีได้อุทธรณ์ฎีกาด้วยได้ตาม มาตรา 245 (1), 247 เพราะเป็นหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกได้.

ข้อยกเว้น (2)

ที่ว่า ถ้าได้มีการอนุญาตให้ผู้ร้องสอดเข้ามาในคดีแทนคู่ความฝ่ายใด คำพิพากษาศาล อุทธรณ์ย่อมมีผลบังคับแก่คู่ความนั้นด้วย มีความหมายอย่างไร ?

หมายความว่า ถ้ามีผู้ร้องสอดเข้ามาในคดีซึ่งคู่ความอื่นกำลังดำเนินอยู่ในศาล เช่น โจทก์ ฟ้องจำเลยในคดีแพ่งเรื่องหนึ่ง ปรากฏว่ามีนายแดงร้องสอดเข้าไปในคดีนั้น โดยขอเข้าแทนที่ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เช่น เข้าแทนที่โจทก์หรือเข้าแทนที่จำเลย แล้วแต่กรณี สมมุติว่าเข้าแทนที่ โจทก์และขณะคดีในศาลชั้นต้น แต่ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง คำพิพากษาศาล อุทธรณ์ย่อมมีผลบังคับแก่ตัวโจทก์ด้วย

มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการร้องสอด โดยปกติการร้องสอดตามมาตรา 57 มีถึง 3 ประการ (ดู ป.วิ.แพ่ง มาตรา 57) แต่การร้องสอดตามความหมายของมาตรา 245 (1) นี้หมายถึงการร้องสอดเข้ามาในคดีแทนที่คู่ความเดิมเลยทีเดียว นั่นก็คือ ร้องสอดตาม มาตรา 57 (2) และการร้องสอดตามมาตรา 57 (2) ศาลอุทธรณ์ไม่จำต้องวินิจฉัยเช่น มาตรา 245 (1).

ตอนที่ 2 บทบัญญัติที่นำมาใช้ในชั้นอุทธรณ์โดยอนุโลม

มาตรา 246 บัญญัติว่า “วันแต่ที่ได้บัญญัติไว้ดังกล่าวมาข้างต้น บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในศาลชั้นต้นนั้น ให้ใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์ได้โดยอนุโลม”

บทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์ กฎหมายบัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 223 ถึงมาตรา 245 แต่เนื่องจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีอยู่ไม่กี่มาตรา ไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์ให้ครบถ้วนบริบูรณ์ได้ มาตรา 246 นี้จึงได้แก้ไขให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในศาลชั้นต้นมาใช้ในชั้นอุทธรณ์ได้โดยอนุโลม

มาตราที่นำไปใช้โดยอนุโลม

มีบทบัญญัติใดบ้างที่นำไปใช้ในชั้นอุทธรณ์ได้โดยอนุโลม ?

บทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในศาลชั้นต้นซึ่งสามารถนำไปใช้ในชั้นอุทธรณ์ได้โดยอนุโลมได้แก่บทบัญญัติในภาค 2 ลักษณะ 1 และ 2 ตั้งแต่มาตรา 170 ถึงมาตรา 222

ความหมายคำว่า “นำมาใช้ได้โดยอนุโลม”

คำว่า “นำมาใช้ได้โดยอนุโลม” หมายความว่าอย่างไร ?

หมายความว่า กฎหมายอนุญาตให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในศาลชั้นต้นไปใช้ในการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์ได้ เพียงเท่าที่พอจะใช้ได้

หลักพิจารณา

ปัญหาต่อไปว่า ในกรณีจะนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในศาลชั้นต้นไปใช้ในชั้นอุทธรณ์นั้นมีหลักพิจารณาอย่างไร ?

ในเรื่องนี้มีหลักพิจารณา ดังนี้

ในกรณีที่ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาและชี้ขาดคดีในศาลชั้นต้นไปใช้ในชั้นอุทธรณ์ได้หรือไม่นั้นให้ดูว่าในชั้นอุทธรณ์กฎหมายได้บัญญัติเรื่องนั้น ๆ ไว้เป็นกรณีเฉพาะหรือไม่

ถ้ามีบทบัญญัติเฉพาะเรื่องแล้ว จะนำบทบัญญัติในศาลชั้นต้นไปใช้ไม่ได้ จะต้องใช้บทเฉพาะเรื่องนั้น แต่ถ้าเมื่อใดไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องอุทธรณ์นั้นแล้ว จึงจะนำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและชี้ขาดคดีในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับได้โดยอนุโลม ตัวอย่างเช่น

1) โจทก์ฟ้องจำเลยในคดีแพ่งเรื่องหนึ่งและศาลชั้นต้นยกฟ้องโจทก์ โจทก์อุทธรณ์แต่ได้เพิกเฉยไม่ไปนำเจ้าหน้าที่ส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อแก่อุทธรณ์ตามเวลาที่ศาลกำหนด เช่นนี้ ศาลอุทธรณ์ย่อมอาศัยมาตรา 174 (2) ประกอบมาตรา 246 ถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องอุทธรณ์ได้ (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 581/2502)

2) การแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อย ๆ ในคำพิพากษาของศาลชั้นต้น เมื่อคดีไปสู่ศาลอุทธรณ์ ๆ มีอำนาจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเหล่านั้นได้ โดยอาศัยมาตรา 143 ประกอบมาตรา 246 เช่น ศาลชั้นต้นพิมพ์คำพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน 5,213.50 บาท โดยพิมพ์ผิดพลาด ที่ถูกคือ 5,312 บาท ศาลอุทธรณ์แก้ไขได้ แม้ไม่มีผู้อุทธรณ์ในประเด็นนี้ก็ตาม (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 1725/2509)

3) โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลย จำเลยให้การต่อสู้คดี ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ โจทก์อุทธรณ์ ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์และจำเลยได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว เมื่อสำนวนขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์ โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนอุทธรณ์ ก่อนที่ศาลอุทธรณ์จะอนุญาตให้โจทก์ถอนอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์อาศัยมาตรา 175 ประกอบมาตรา 246 ฟังจำเลยก่อนได้ (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 417/2513)

แต่ถ้าในกรณีกฎหมายได้บัญญัติเฉพาะเรื่องไว้ในชั้นอุทธรณ์แล้ว จะนำบทบัญญัติในศาลชั้นต้นไปใช้ไม่ได้ เช่นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขาดนัดยื่นคำให้การ จะนำไปใช้ในชั้นอุทธรณ์ไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

โจทก์แพ้คดีถูกศาลชั้นต้นยกฟ้อง โจทก์ได้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์และได้ส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยแล้ว จำเลยก็ไม่ได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์แต่อย่างใดเลย เช่นนี้ ศาลอุทธรณ์จะมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำแก้อุทธรณ์โดยจะนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการขาดนัดยื่นคำให้การในศาลชั้นต้นไปอนุโลมใช้ย่อมไม่ได้ ทั้งนี้เพราะในชั้นอุทธรณ์มีกฎหมายบัญญัติเฉพาะเรื่องนี้ไว้แล้วในมาตรา 237 ที่ว่า “จำเลยอุทธรณ์อาจยื่นคำแก้อุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นได้ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำเนาอุทธรณ์

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ห้ามมิให้ศาลแสดงว่าจำเลยอุทธรณ์ขาดนัด เพราะไม่ยื่นคำแก้อุทธรณ์”
สรุปแล้วบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและชี้ขาดคดีในศาลชั้นต้นนั้น จะนำมาใช้
ในชั้นศาลอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อในชั้นอุทธรณ์ไม่ได้บัญญัติเรื่องนั้นไว้โดยเฉพาะ ถ้าในชั้นอุทธรณ์มี
บัญญัติไว้โดยตรงแล้ว ต้องใช้กฎหมายเฉพาะนั้นจะนำบทบัญญัติในศาลชั้นต้นมาใช้ไม่ได้
